

เรื่อง : หทัยทิพย์ ภิญโญ
ภาพ : วิไลลักษณ์ ธานจันทร์
เกศราภรณ์ แพนสมบัติ

คณะทำงาน

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย :

ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1
สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

คณะผู้จัดทำ :

นายภุชงค์ สฤฏีชัยกุล	ผู้อำนวยการศูนย์ฯ
นางดวงนภา วรรณสุข	หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป
ว่าที่ร้อยตรีวิษณุพงศ์ วิเชียรรัตนกุล	หัวหน้าฝ่ายอนุรักษ์ฯ
นางอมรวรรณ หนุ่มประดิษฐ์	หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมฯ
นายกฤตยชญ์ ชำนาญช่าง	หัวหน้าฝ่ายป้องกันและปราบปราม

รวบรวมข้อมูล :

นางสาวหทัยทิพย์ ภิญโญ	นักวิชาการเผยแพร่

บรรณาธิการ :

นางสาวสิตานัน สว่างปาน	นักวิชาการประมง
นางสาวแสงเดือน ไตรพรม	นักวิชาการประมง
นายอาทิตย์ นิตย์นิพันธ์	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

คำนำ

ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 ในสังกัดสำนักงานอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมทรัพยากรการทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลทรัพยากรและระบบนิเวศางทะเล และชายฝั่งในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันออก ซึ่งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ ศูนย์อนุรักษ์ที่ 1 ได้แก่ จังหวัด ชลบุรี, ระยอง, จันทบุรีและจังหวัดตราด

เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้แก่เด็และเยาวชน ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการร่วมดูแลทรัพยากรและระบบนิเวศทางทะเลชายฝั่ง ทางศูนย์อนุรักษ์ที่ 1 จึงได้จัดทำหนังสือนิทานเรื่อง “ปลูกป่าสร้างบ้านป่าในทะเล” ขึ้น เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้เป็นที่จดจำแก่เด็กและเยาวชนซึ่งถือเป็นกำลังสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอันมีค่า ในอนาคต

ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1

เช้าตรู่วันหนึ่งอากาศสดใส คลื่นลมเป็นใจให้ออกไปหา
ทำมาหากินในถิ่นนาวา พ่อลูกเริงร่าอาชีพประมง

เด็กชายเลปิดเทอมและมีเวลา
พ่อรักษ์จึงพาออกไปช่วยกัน
หาปลาหาปูทำอยู่ทุกวัน
เพราะสิ่งเหล่านั้นคืออาชีพเรา

พ่อตระเตรียมเรือลำเล็กคู่ใจ
เติมเชื้อเพลิงไว้เพื่อไปกู้ลอบของเรา
เด็กชายเลตื่นเต้นไม่เบา หยิบหมวก
และเสื้อแขนยาวมาใส่เข้าสีหน้าสุขใจ

เลบอกลาแม่แล้วยกมือไหว้
แม่จึงบอกให้ดูแลตัวเอง
พ่อรักษ์บอกว่าไม่ต้องกลัวเกรง
ไปกับพ่อคนเก่งขับเรือร้องเพลงสบายใจ

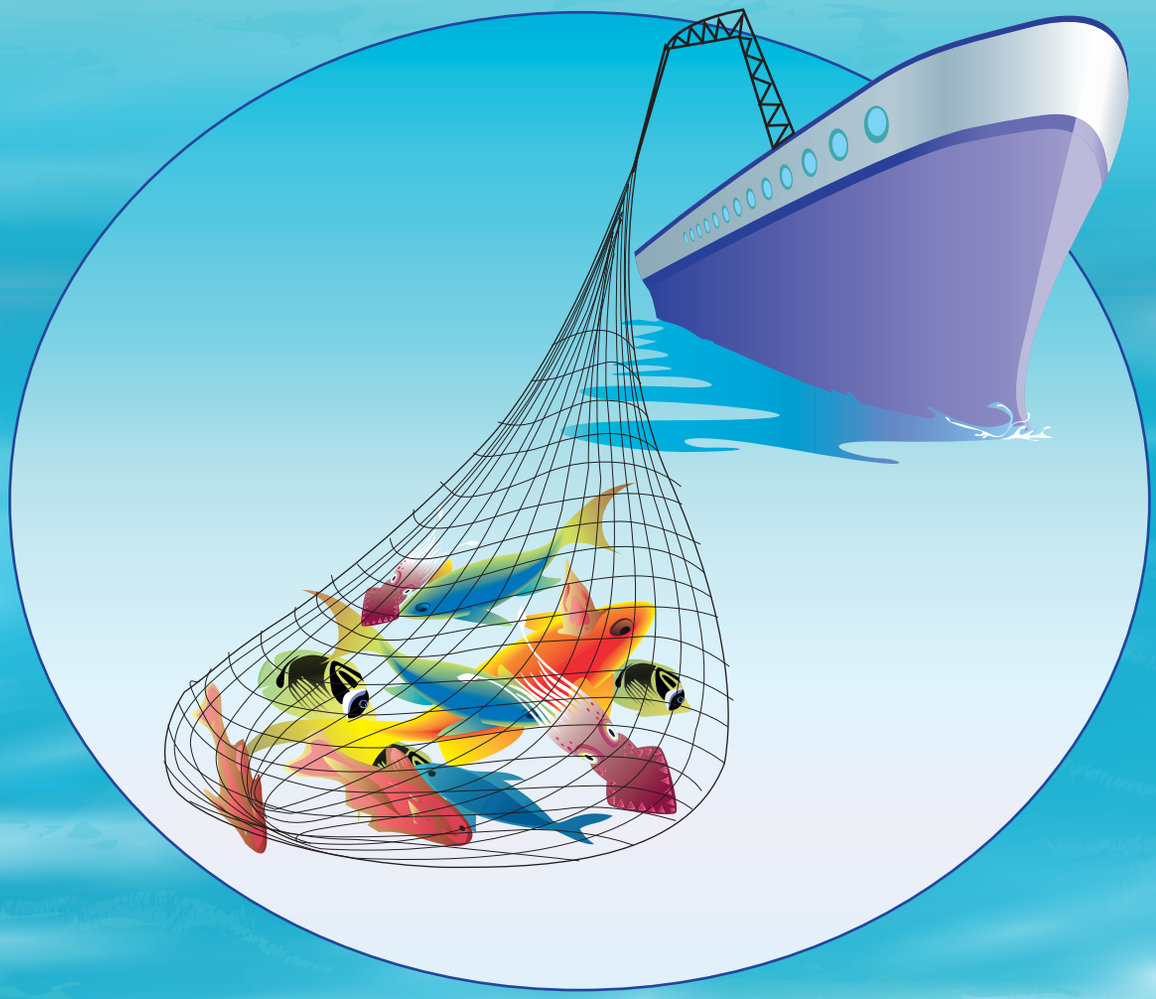
พ่อลูกพาเรือออกแล่น ฝ่าแดดร้อนแรงและคลื่นลูกไม่ใหญ่
เลรอบๆมีธงปักไว้ อวนอีกมากมายนั่นของใครกัน
พ่อตอบเลด้วยความเมตตา อวนเหล่านี้หนาของเพื่อนพ่อทั้งนั้น
ทะเลกว้างไกลได้ใช้ร่วมกัน ด้วยความแบ่งปันไม่ใช่ของใครคนเดียว

พ่อพาเลออกมาได้สักครู่ เลเฝ้ามองดูอีกนานไหมหนา
จึงร้องถามไปทำไมไกลกว่า กุ้งหอยปูปลาจะมาถึงเรา
พ่อตอบเลด้วยความหนักใจ ลูกเอ๋ยรู้ไหมสัตว์น้ำไม่พอกิน
พวกนายทุนมาเก็บเกี่ยวเสียสิ้น ประมงพาณิชย์ทำลายหน้าดินมีให้เห็นมากมาย

เด็กชายเลไร้เดียงสา ถามด้วยแววตาอยากรู้ทุกสิ่ง แล้วทำไมพ่อจึงไม่ท้วงติง
คนทำมาหากินจะทำอย่างไร พ่อบอกว่าเขามีอำนาจ กระทำการอุกอาจหลบหลีกว่องไว
เจ้าหน้าที่ตามจับได้เมื่อไร พวกเราคงสุขใจมีที่ทางทำกินดีกว่าเดิม

พ่อแล่นเรือเบาลง พอเห็นปลายธงไสว ที่ติดกับไม้ปักไว้กลางน้ำ
มีปลามากไหมข้างในเลถาม แล้วคาดเดาตามประสาเยาว์วัย
พ่อกู้ขึ้นมามีปลาติดน้อย สองมือค่อยๆสาวอวนขึ้นใหม่
พลางบอกเล่าว่าคราวนี้น้อยไป ท้องทะเลไทยกำลังขาดแคลน

หลังกู้ของเก่าก็วางของใหม่
อวนปากถัดไปยังได้น้อยอยู่
ลูกปูปลาน้อยพ่อปล่อยคืนสู่
ให้เขาได้อยู่แพร่พันธุ์ต่อไป

ระหว่างกลับบ้านพ่อสอนลูกรัก
ให้ได้รู้จักทะเลกว้างใหญ่
หาได้มีทรัพย์ดั่งที่เข้าใจ
สัตว์น้ำมากมายกำลังหมดลง
เลจึงร้องถามด้วยความสงสัย
ทะเลกว้างใหญ่ไยจึงหมดได้
พ่อบอกตามความมีคนมากมาย
คอยจ้องอยากได้ประโยชน์จากมัน

กลับมาถึงบ้านแม่ไม่รอช้า ตระเตรียมหุงหาข้าวปลาอาหาร
สามคนล้อมวงลงมือรับประทาน แม่ถามว่างานวันนี้เป็นอย่างไร

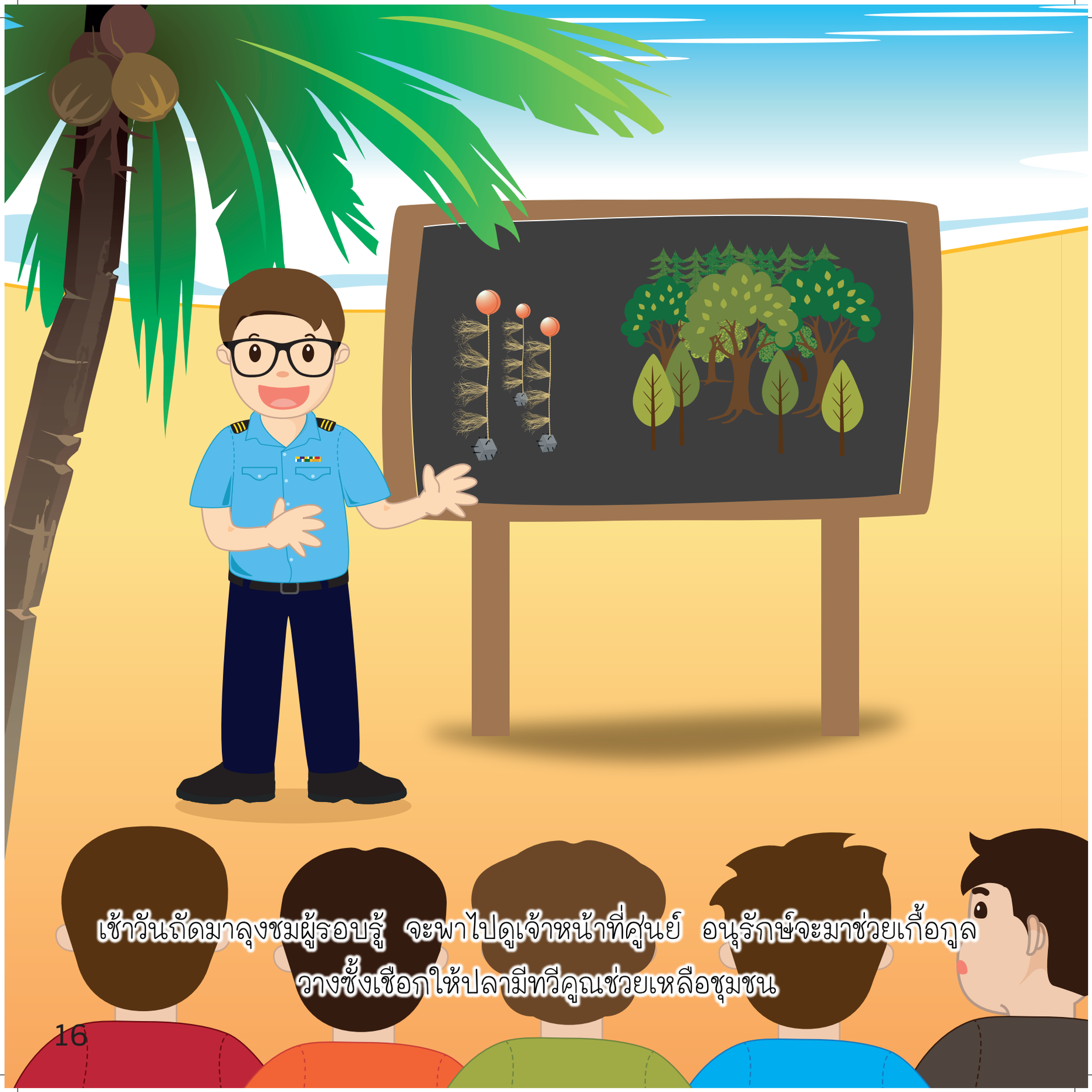

พ่อตอบตามตรงเราคงลำบาก ถ้าเราต้องฝากชีวิตเอาไว้
กุ้งหอยปูปลาหายากเหลือใจ น้ำมันก็ไซร้มีราคาแพง

เช้าตรู่อีกวันพ่อลูกตั้งใจ
ออกเรือเล็กไปเก็บกู้อวนกัน
ถ้าเราโชคดีคงมีแบ่งปัน
ประมงเรานั้นคงมีทำกิน

กู้อวนขึ้นมาพาให้เศร้าใจ ปลาปูไม่ได้หายไปเสียสิ้น
ต่อจากนี้ไปหมดทางทำกิน ต้องขายทรัพย์สินขายเรือเลี้ยงตัว

เช้าวันถัดมาลุงชมผู้รอบรู้ จะพาไปดูเจ้าหน้าที่ศูนย์ อนุรักษ์จะมาช่วยเกื้อกูล
วางซั้งเชือกให้ปลามีทีวีคูณช่วยเหลือชุมชน

ลุงชมเล่าว่าได้เป็นเครือข่ายฯ เดือนที่แล้วไปออกความคิดเห็น
ชุมชนของเราได้เปิดประเด็น ทำมาหากินลำเค็ญปูปลาจะหมดจากทะเลไทย

เจ้าหน้าที่จึงเสนอทางแก้ ทางออกที่แท้วางซั้งเชือกให้
เสมือนปลูกป่าเป็นที่หลบภัย และเป็นแหล่งกำเนิดใหม่ให้สัตว์ทะเล

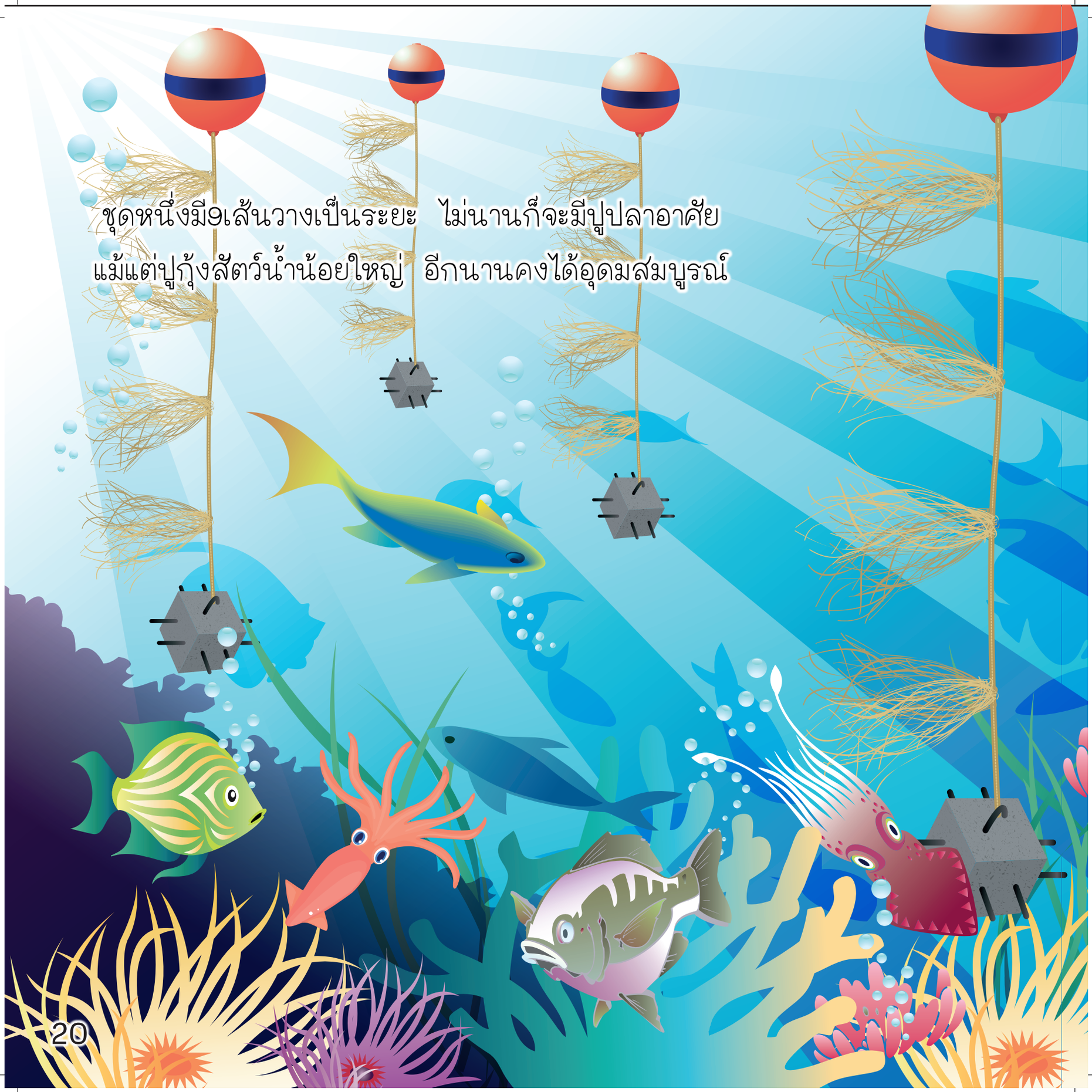
พ่อรักษ์ได้รู้และได้เห็น
ซั้งเชือกมันเป็นดังเช่นภูมิปัญญา
เสมือนสร้างป่าให้ปลาอาศัย
ได้มาหลบภัยขยายเผ่าพันธุ์

วางไว้ให้เหมาะ ลัดเลาะใกล้ฝั่ง
ประหยัดสตางค์ น้ำมันเชื้อเพลิง

ทุกคนช่วยกันขนซั้งลงเรือ
เต็มใจช่วยเหลือเพื่อสัตว์น้ำสมบูรณ์
มีซั้งเป็นเชือกผูกปลายกับทุ่น
ถ่วงด้วยลูกบาศก์ปูนไว้ก้นทะเล

ชุดหนึ่งมีอเส้นวางเป็นระยะ ไม่นานก็จะมีปูปลาอาศัย
แม้แต่ปูกุ้งสัตว์น้ำน้อยใหญ่ อีกนานคงได้อุดมสมบูรณ์

ตรงไหนน้ำตื้นไม่ฝืนวางซั้ง
แต่พวกเรายังอนุรักษ์ได้
เรามีหญ้าเทียม จัดเตรียมเอาไว้
จัดวางใกล้ๆหน้าบ้านของเรา

คงอีกไม่ช้าปูปลาหลากหลาย จะมาอยู่ใหม่เกิดแหล่งทำกิน
อนุรักษ์ไว้จะไม่หมดสิ้น เพิ่มพูนทรัพย์สินในท้องทะเล

หลายเดือนถัดมาพ่อพาไปใหม่ ออกเรือไม่ไกลเหมือนครั้งก่อนๆ
บริเวณซั้งมีปลาแน่นอน พ่อไปคราวก่อนเห็นมีชุกชุม

พ่อลูกช่วยกันกู้ลอบขึ้นมา ทั้งกุ้งปูปลามีมาเพิ่มพูน
ระบบนิเวศน์อุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรไม่สูญไปจากทะเล

ชุมชนสุขใจร่วมกันรักษา
เสมือนมีป่าให้ปลาอาศัย
ด้วยภูมิปัญญาชาวประมงไทย
อุดมตลอดไปด้วยเราทุกคน

ซั้งเชือก

นับเป็นหนึ่งในความภาคภูมิใจของศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 ที่ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้าน ในการสร้างแหล่งอาศัยให้สัตว์น้ำมาเผยแพร่ให้กับกลุ่มเครือข่ายชุมชนชายฝั่งในความรับผิดชอบของศูนย์อนุรักษ์ฯ และรวมไปถึงหน่วยงานเอกชนต่างๆ ที่ได้นำรูปแบบวิธีการการจัดทำซั้งไปดำเนินการในพื้นที่มีความต้องการทำให้ทรัพยากรน้ำมีแหล่งที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำและภาคประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ขั้นตอนการทำซั้งเชือก

1. เจ้าหน้าที่ศูนย์อนุรักษ์ฯเข้าพื้นที่ เพื่อประชุมรับฟังความคิดเห็นของชุมชนประมง
2. สำรวจสภาพชายฝั่ง ความลึกและตำแหน่งที่จะวางซั้ง
3. จัดหาอุปกรณ์ ได้แก่ เชือกใยยักษ์ เส้นหลักขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 18 และเส้นรอง 20 มม. ทุ่นผูกเรือ และเต่าปูนถ่วงน้ำหนัก
4. เริ่มตัดเชือกหลักให้มีความยาวมากกว่าความลึกเมื่อน้ำขึ้นสูงเล็กน้อย และเชือกรองยาว 2 เมตร ระยะห่างระหว่างเส้นคือ 1 เมตร
5. ทำซั้งเชือกโดยสอดเชือกย่อยเข้ากับเชือกหลัก แกะเชือกย่อยให้เป็นพู่เป็นฝอย
6. นำทุ่นติดตั้งกับซั้งเชือกในส่วนหัวและผูกกับเต่าปูนในส่วนท้าย
7. กำหนดมาตรการในการใช้งาน
8. นำซั้งเชือกที่ทำเสร็จแล้วไปวางในทะเล

หญ้าเทียม

การพัฒนาที่ไม่สิ้นสุดของศูนย์อนุรักษ์ หญ้าเทียม ถือเป็นการต่อยอดความคิดจากซั้งเชือก เนื่องจากในหลายพื้นที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน บางพื้นที่อาจไม่เหมาะสมกับการจัดวางปะการังเทียม หรือซั้งเชือกที่มีขนาดใหญ่ การจัดวางหญ้าเทียมซึ่งมีขนาดย่อมลงมาก็เป็นทางเลือกที่ดีอีกทางหนึ่ง โดยหลักการทำงานของหญ้าเทียมคล้ายกับซั้งเชือก เพียงแต่ไม่มีทุ่นลอยผูกไว้ที่ด้านหนึ่ง พู่เชือกของหญ้าเทียมจะอยู่ในระดับที่ไม่สูงมาก หรืออาจอยู่เรี่ยกับพื้นทะเล ประโยชน์ของหญ้าเทียมคือ เป็นแหล่งหลบภัยวางไข่และอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน ชาวประมงพื้นบ้านไม่ต้องออกเรือไป ไกลเพื่อทำการประมง ประหยัดเวลาและเชื้อเพลิง

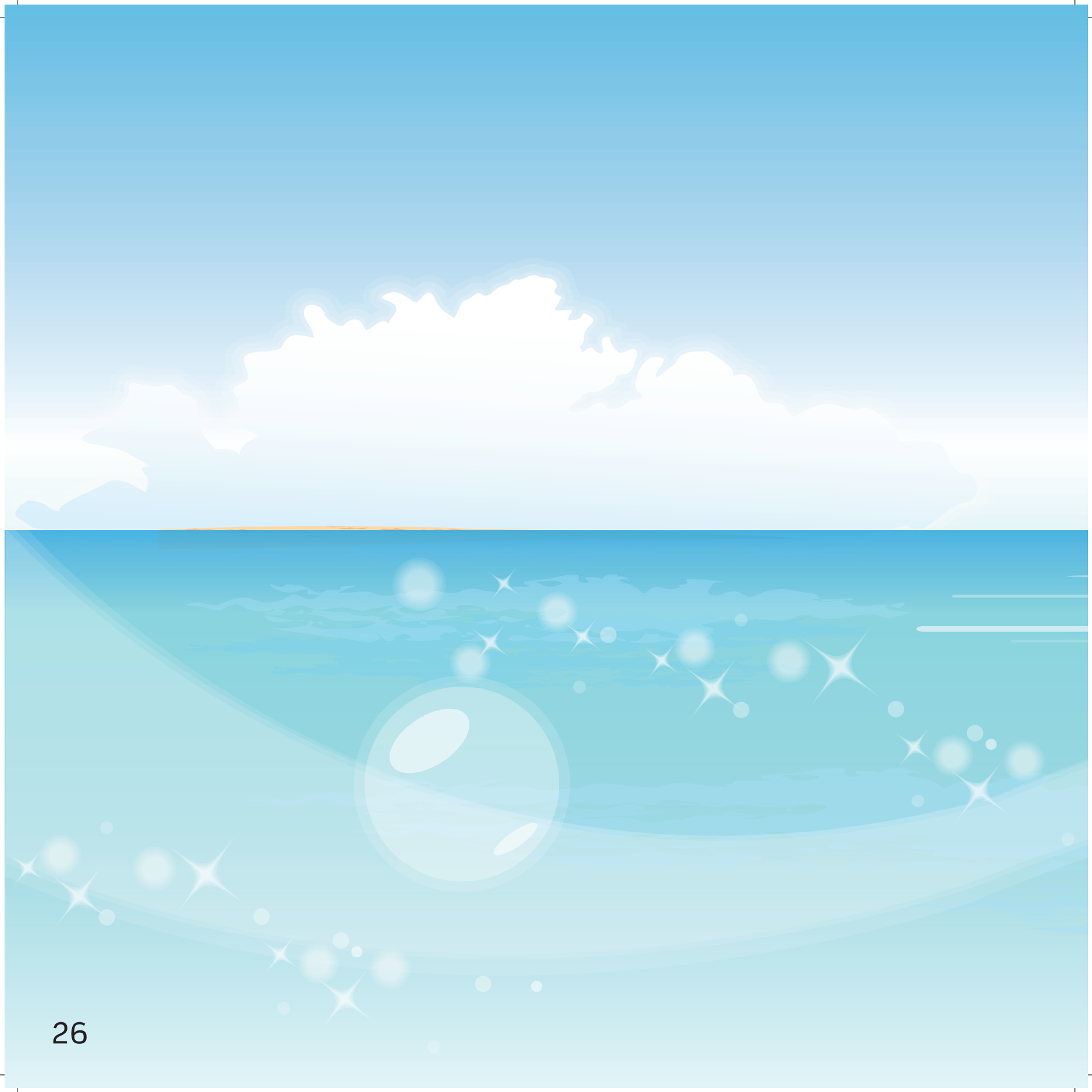

ขั้นตอนการทำหญ้าเทียม

1. เจ้าหน้าที่ศูนย์อนุรักษ์ฯ ประชุมเพื่อสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของชุมชน
2. สำรวจพื้นที่บริเวณที่จะจัดวางหญ้าเทียม
3. ตัดเชือกขนาด 20 ม.ม. ให้มีความยาว 2 เมตร และจัดวางทำแท่งปูนลูกบาศก์ ขนาด 30x30 ซม.
4. นำเชือกร้อยเข้าห่วงเหล็กบนแท่งปูน ให้มีความยาวของแขนงเชือกด้านละ 1 เมตร
5. แกะเชือกให้เป็นเส้นเล็กๆ เพื่อให้พื้นที่ในการยึดเกาะมีมากที่สุด
6. นำไปจัดวางในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อไป

บรรณานุกรม

-วางซั้ง อนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล : http://www.coastalaqua.com/webboard/index.php?topic=3134.0

-กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง : http://dmcr2014.dmcr.go.th/home.php

-ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 : http://www.dmcr.go.th/mcrccenter1/

-บทความปะการังเทียม : http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%9B%E0%B8%B0%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%A1

-ซั้งและปะการังเทียม : http://www.siamfishing.com/content/view.php?nid=721&cat=article